

Situační zpráva

ke Strategii udržitelného rozvoje ČR

SOUHRN

Rada vlády pro udržitelný rozvoj
Ministerstvo životního prostředí
Praha 2009

SITUAČNÍ ZPRÁVA

KE STRATEGII

UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ČR

Souhrn

Rada vlády pro udržitelný rozvoj

Ministerstvo životního prostředí

Praha 2009

Situační zpráva ke Strategii udržitelného rozvoje ČR: Souhrn

Rada vlády pro udržitelný rozvoj

Ministerstvo životního prostředí

Sestavili: Bedřich Moldan, Jan Kovanda a Tomáš Háek

Vydalo Ministerstvo životního prostředí, Praha 2009

Typografie: EnviTypo®

Obálka: Formata v.o.s.

Tisk: Ateliér Tomáš Tuč

ISBN 978-80-7212-491-6

OBSAH

STRATEGIE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ČESKÉ REPUBLIKY A SITUAČNÍ ZPRÁVA	5
SOUHRNNÉ HODNOCENÍ INDIKÁTORŮ	7
I. EKONOMICKÝ PILÍŘ	7
II. ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ	13
III. SOCIÁLNÍ PILÍŘ	18
IV. VÝZKUM A VÝVOJ, VZDĚLÁVÁNÍ	22
V. EVROPSKÝ A MEZINÁRODNÍ KONTEXT	25
VI. SPRÁVA VĚCÍ VEŘEJNÝCH	26

STRATEGIE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ČESKÉ REPUBLIKY A SITUAČNÍ ZPRÁVA

Strategie udržitelného rozvoje České republiky byla schválena vládou usnesením č. 1242 ze dne 8. prosince 2004. Na základě bodu II/2 tohoto usnesení měl být místopředsedou vlády pro ekonomiku a předsedou Rady vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR) do 30. listopadu 2007 předložen návrh aktualizace Strategie udržitelného rozvoje České republiky. Na základě usnesení vlády č. 1434 ze dne 14. prosince 2007 byla však doposud zpracovaná aktualizace pouze vzata vládou na vědomí pod názvem „Principy, nástroje a návrh priorit pro dopracování aktualizované Strategie udržitelného rozvoje České republiky“ a termín předložení aktualizované Strategie byl posunut na 30. listopad 2009.

Situační zpráva (tato je třetí v pořadí) je předkládána na základě bodu II/2 usnesení vlády č. 1242 ze dne 8. prosince 2004. V souladu se závěry společného zasedání Výboru RVUR pro Strategii udržitelného rozvoje a Pracovní skupiny pro tvorbu indikátorů udržitelného rozvoje ze dne 13. února 2008 má třetí Situační zpráva obdobný formát jako Situační zprávy z let 2006 a 2007 (Úřad vlády, 2006; RVUR, 2007). Třetí Situační zpráva byla schválena 16. zasedáním Rady vlády pro udržitelný rozvoj dne 9. října 2008 a je předkládána vládě pro informaci.

Strategie z roku 2004 definuje hlavní (strategické) cíle, dále dílčí cíle a nástroje. Jsou formulovány tak, aby co nejvíce omezovaly nerovnováhu ve vzájemných vztazích mezi ekonomickým, environmentálním a sociálním pilířem udržitelnosti. Směřují k zajištění co nejvyšší dosažitelné kvality života pro současnou generaci a k vytvoření předpokladů pro kvalitní život generací budoucích. Strategické cíle jsou formulovány pro jednotlivá témata společenského rozvoje:

- Ekonomický pilíř: posilování konkurenceschopnosti ekonomiky;
- Environmentální pilíř: ochrana přírody, životního prostředí, přírodních zdrojů a krajiny, environmentální limity;
- Sociální pilíř: posílení sociální soudržnosti a stability;
- Výzkum a vývoj, vzdělávání;
- Evropský a mezinárodní kontext;
- Správa věcí veřejných.

Situační zpráva je založena na souboru indikátorů, které vychází ze tří pilířů Strategie udržitelného rozvoje ČR (ekonomický, environmentální a sociální) a jsou doplněny třemi dalšími oblastmi uvedenými ve Strategii (výzkum a vývoj, vzdělávání, dále evropský a mezinárodní kontext a konečně správa věcí veřejných). Situační zpráva je organizována v souladu s tímto členěním do šesti oddílů. Časová řada indikátorů vždy končí nejnovějším dostupným rokem, což zpravidla bývá rok 2007, v některých případech však pouze rok 2006. Koncepce udržitelného rozvoje je založena na hledání souladu mezi třemi základními pilíři (případně doplněnými, jako je tomu v případě naší strategie dalšími oblastmi průřezového charakteru). Proto mají velký význam nejen pilíře samotné, ale zejména jejich vzájemné vazby a interakce mezi nimi. Rozčleněním Situační zprávy na šest oblastí se zdánlivě význam těchto interakcí stírá. V níže uvedeném souhrnném hodnocení každého z pilířů a dalších oblastí se na vzájemné vazby poukazuje tím, že se nevychází striktně pouze z indikátorů zařazených do daného oddílu, ale i z dalších zařazených jinde.

Situační zpráva obsahuje celkem 34 indikátorů, které jsou sestavovány na základě oficiálních dat a ověřených metodik. Jedná se o soubor vybraných indikátorů, které pokrývají nejdůležitější témata a cíle Strategie udržitelného rozvoje ČR. Indikátory informují o významných skutečnostech ve vztahu k udržitelnosti rozvoje několika způsoby:

- pokud je stanoven přímý cíl (např. výdaje na zahraniční rozvojovou pomoc, objem emisí skleníkových plynů apod.), indikátory informují o dosažení, resp. přibližování nebo vzdalování od daného kvantitativního cíle;
- pokud není explicitní cíl stanoven, může být nahrazen zkušeností států (měst, podniků atd., podle sledované úrovně), se kterou lze dosaženou úroveň srovnávat (spotřeba pesticidů, očekávaná délka života apod.), tzv. benchmarking;
- v případě existence dat a konstrukce indikátorů stejnou metodikou po delší časové období lze získat časové řady. Hodnocení pak lze doplnit analýzou trendu, která zvyšuje výpovědní hodnotu indikátoru, sama o sobě však není dostatečná. Podrobnější hodnocení je nutné vždy dělat v širším kontextu datovém (informačním), časovém i prostorovém.

SOUHRNNÉ HODNOCENÍ INDIKÁTORŮ

I. EKONOMICKÝ PILÍŘ

Prvním strategickým cílem Strategie je udržet stabilitu ekonomiky ČR a zajistit její odolnost vůči vnějším i vnitřním negativním vlivům. K tomuto strategickému cíli se vztahuje skupina dílčích cílů, zaměřených na vybrané problémové okruhy:

- v makroekonomické oblasti;
- ve fiskální oblasti;
- v energetice;
- v surovinové politice, v zemědělství a lesním hospodářství;
- v oblasti regionálního rozvoje.

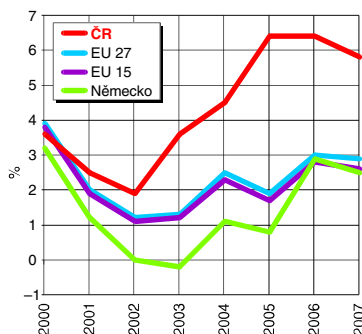
Druhým strategickým cílem je vytvářet podmínky pro hospodářský růst schopný zajistit, při minimálních dopadech na životní prostředí, optimální zaměstnanost, financování veřejných služeb (zejména v oblasti sociální) a postupné snižování veřejného i „vnitřního dluhu“. K tomuto strategickému cíli se vztahuje skupina dílčích cílů, zaměřených na vybrané problémové okruhy.

Třetím strategickým cílem je vytvářet podmínky pro flexibilní ekonomiku založenou na znalostech a dovednostech a zvyšovat konkurenceschopnost průmyslu, zemědělství a služeb.

Vývoj v rámci ekonomického pilíře je charakterizován indikátory z několika oblastí, z nichž první je oblast makroekonomická a fiskální, ke které se vztahují indikátory:

- I.A HDP na osobu
- I.B Podíl vládního deficitu/přebytku na HDP
Podíl vládního dluhu na HDP

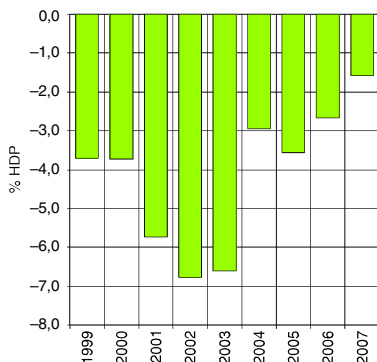
Graf I.A.1: Hrubý domácí produkt (s. c. roku 2000, meziroční změna), mezinárodní srovnání, 2000–2007

Zdroj dat: Eurostat

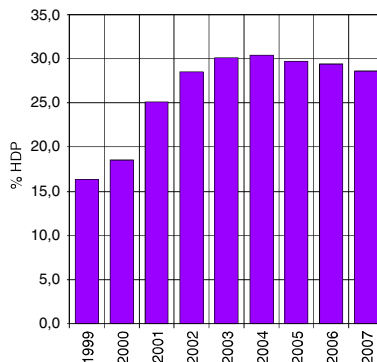
- I.C Podíl běžného účtu platební bilance na HDP
- I.D Produktivita práce

Graf I.B.1: Saldo vládního sektoru, ČR, 1999–2007

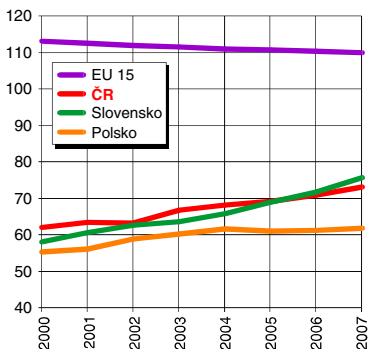
Zdroj dat: Český statistický úřad

Graf I.B.2: Dluh vládního sektoru, ČR, 1999–2007

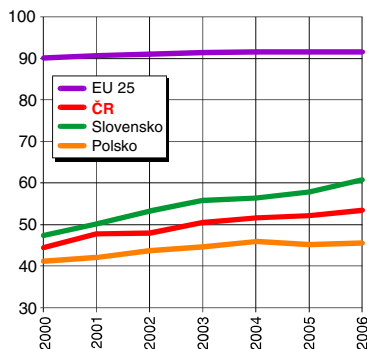
Zdroj dat: Český statistický úřad

Graf I.D.1: Produktivita práce – HDP v PPS na zaměstnanou osobu (EU-27 = 100), mezinárodní srovnání, 2000–2007

Zdroj dat: Eurostat

Graf I.D.2: Produktivita práce – HDP v PPS na odprac. hodinu (EU-15 = 100), mezinárodní srovnání, 2000–2006

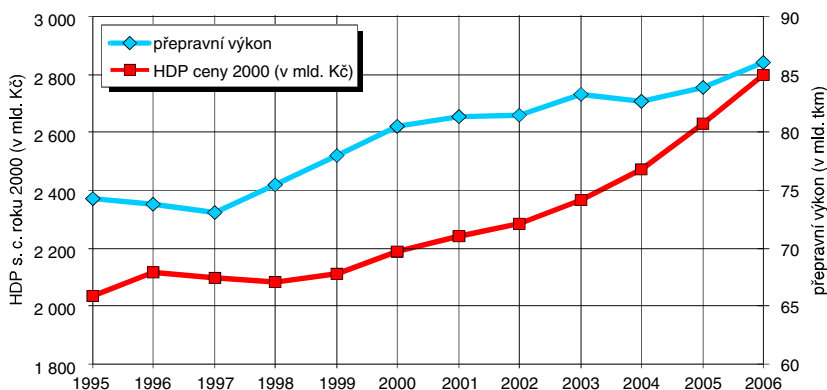
Zdroj dat: Eurostat

V této oblasti byl zaznamenán v zásadě pozitivní vývoj, zejména charakterizovaný rychlým růstem HDP (v historickém kontextu i v mezinárodním srovnání), růstem produktivity práce a v posledních letech snižováním salda a dluhu vládního sektoru. Některé skutečnosti však vzbuzují jisté obavy. Především je to sektorová struktura ekonomiky, kde neroste žádoucí podíl terciárního sektoru a naopak upevňuje dominantní pozici sekundárního sektoru (včetně masivní výroby automobilů). Další skutečností je nepříznivý vývoj globální ekonomiky, který byl odstartován hypotéční krizí v USA v druhé polovině roku 2007 a který pokračuje dosud. Třetí skutečností je rychlé posilování kurzu koruny, nejasná perspektiva přechodu na euro a nepředvídatelné důsledky vztahů k měnící se globalizované situaci.

Další oblast tvoří sektory, které zachycují explicitní vztah tohoto pilíře s pilířem environmentálním. Především jde o sektor dopravy, který je podchycen jediným indikátorem:

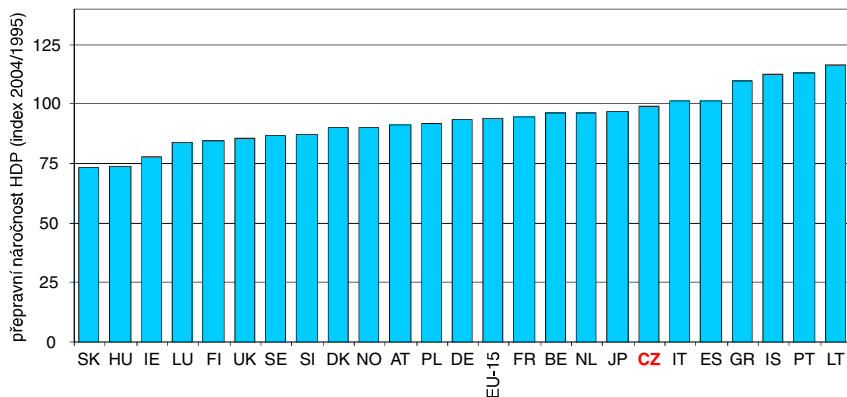
- I.E. Přepravení náročnost v dopravě

Graf I.E.1: Přepravení výkon v osobní dopravě a HDP, ČR, 1995–2006

Zdroj dat: Ministerstvo dopravy ČR, Český statistický úřad

Jeho cílem je ukázat, zda v dopravě dochází k odělení (decouplingu) křivek ekonomického výkonu od křivek zátěže prostředí. Vývoj indikátoru v posledních letech naznačuje, že k relativnímu decouplingu sice dochází (rychlejší růst HDP než přepravních výkonů), avšak v mezinárodním srovnání není situace příliš příznivá.

Graf I.E.2: Přepravení náročnost v osobní dopravě (s. c. roku 1995, tis. Euro), mezinárodní srovnání, 2004

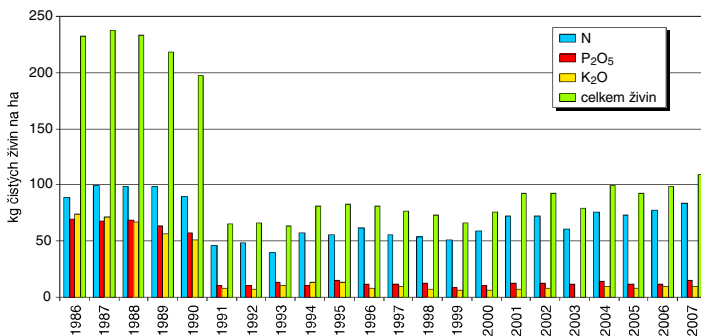
Pozn.: AT – Rakousko, BE – Belgie, CZ – Česká republika, DE – Německo, DK – Dánsko, ES – Španělsko, FI – Finsko, FR – Francie, GR – Řecko, HU – Maďarsko, IE – Irsko, IS – Island, IT – Itálie, JP – Japonsko, LT – Litva, LU – Lucembursko, NL – Nizozemsko, NO – Norsko, PL – Polsko, PT – Portugalsko, SE – Švédsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko, UK – Spojené království

Zdroj dat: Eurostat

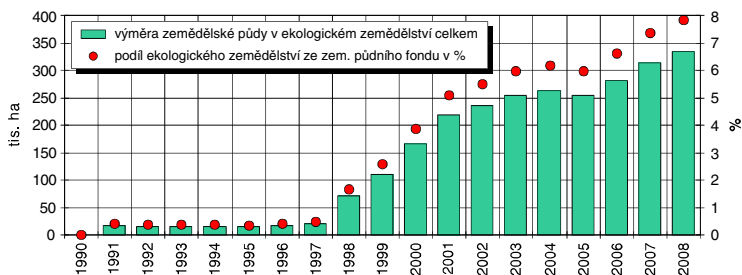
Druhou významnou oblastí je zemědělství a lesnictví, která je charakterizována několika indikátory přiřazenými do environmentálního pilíře:

- II.E Spotřeba základních živin v minerálních hnojivech
- II.F Spotřeba přípravků na ochranu rostlin
- II.I Podíl ekologického zemědělství
- II.H Defoliace

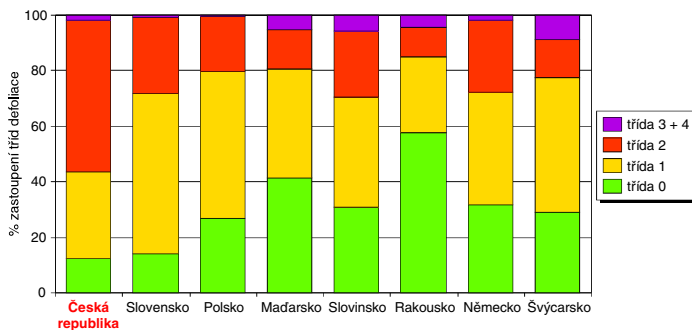
Jak předložené indikátory, tak i další informace naznačují, že vývoj v této oblasti není příliš příznivý. Vyrůstá spotřeba hnojiv a pesticidů (i když v mezinárodním srovnání je jejich užití doposud relativně nízké) a míra defoliace je stále vysoká. Přínosný je naopak rychle rostoucí podíl ekologického zemědělství.

Graf II.E.1: Spotřeba hnojiv, ČR, 1986–2007

Zdroj dat: Ministerstvo zemědělství ČR

Graf II.I.1: Ekologické zemědělství, ČR, 1990–2008

Zdroj dat: Ministerstvo zemědělství ČR

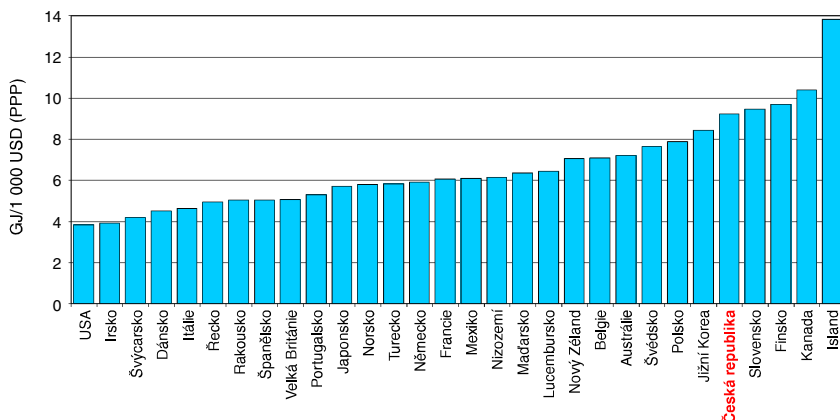
Graf II.H.1: Zastoupení všech druhů dřevin v třídách defoliace, mezinárodní srovnání, 2006

Zdroj dat: ICP Forests

Třetí oblastí, která se týká strategie, je energetika. Stávající indikátory:

- I.F Energetická náročnost HDP
- I.G Spotřeba primárních energetických zdrojů
- I.H Podíl energie z obnovitelných zdrojů

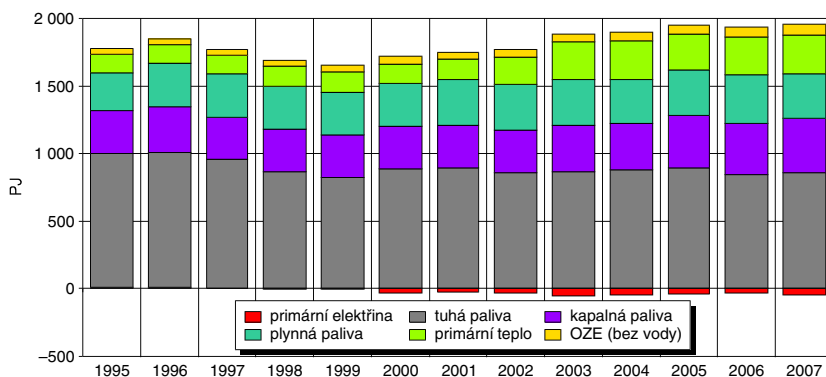
Graf I.F.1: Energetická náročnost HDP, mezinárodní srovnání, 2005

Pozn.: HDP je ve s. c. roku 2000, dle parity kupní síly.

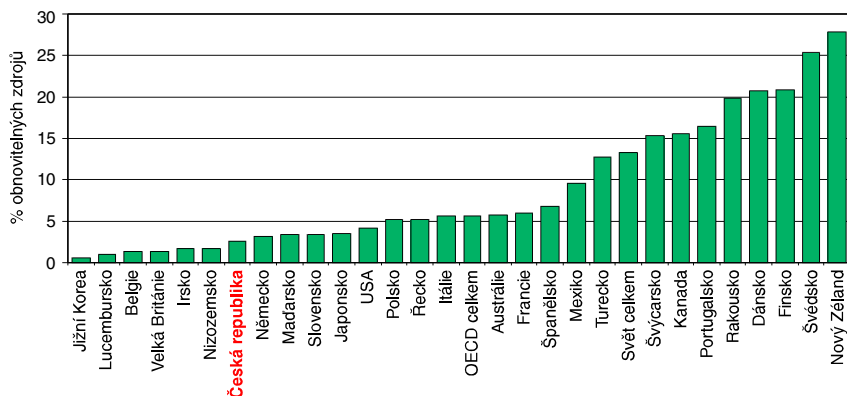
Zdroj dat: OECD

Graf I.G.1: Primární energetické zdroje, ČR, 1995–2007*

* Data za rok 2007 v případě indikátoru PEZ a 2006 v případě indikátoru KSE jsou předběžná (Ministerstvo průmyslu a obchodu, Český statistický úřad)

Zdroj dat: Český statistický úřad, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

Graf I.H.1: Podíl obnovitelných zdrojů na spotřebě primárních energetických zdrojů, mezinárodní srovnání, 2005

Zdroj dat: Eurostat, International Energy Agency

Indikátory ukazují, že celková situace se sice obecně nezhoršuje, ale také v zásadě nezlepšuje (nebo jen velmi pomalu). Mezinárodní srovnání pro Českou republiku stále vyznívá výrazně nepříznivě (vysoká energetická náročnost, nízký podíl obnovitelných zdrojů a vysoký podíl tuhých paliv na spotřebě primárních energetických zdrojů).

II. ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ

Prvním strategickým cílem je zajistit na území ČR co nejlepší kvalitu všech složek životního prostředí (včetně fungování jejich základních vazeb), dále ji postupně zvyšovat a vytvářet tak podmínky pro postupnou regeneraci krajiny, pro minimalizaci až eliminaci rizik pro lidské zdraví a pro postupnou regeneraci živé přírody. Zároveň v nejvyšší ekonomicky a sociálně přijatelné míře uchovat přírodní bohatství ČR (neobnovitelné zdroje, biologickou a krajinnou rozmanitost).

Druhým strategickým cílem je minimalizovat střety zájmů mezi hospodářskými aktivitami a ochranou životního prostředí a postupně dosáhnout oddělení ekonomického růstu od nárůstu negativních dopadů na životní prostředí. Důležitým prvkem je zde působit prostřednictvím vzdělávání, výchovy a osvěty na jednotlivce i společenské subjekty s cílem změnit vzorce

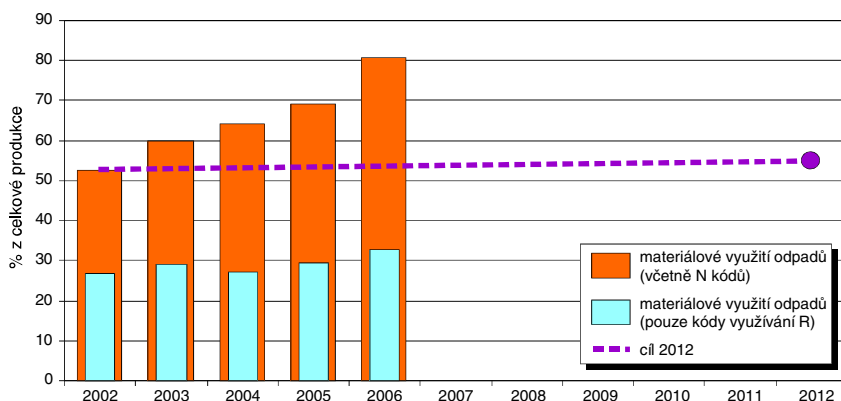
chování, výroby a spotřeby směrem k udržitelnosti. K tomu je nezbytné umožnit veřejnosti přístup k relevantním informacím, aktivně podporovat environmentální výchovu na všech úrovních vzdělávání a environmentální osvětu. Dále je nutno podporovat dobrovolné aktivity podnikatelské sféry v environmentální oblasti.

Třetím strategickým cílem je přispívat, přiměřeně možnostem a významu ČR, k řešení evropských a globálních environmentálních problémů (zejména ohrožení změn klimatu a ozónové vrstvy Země a úbytku biodiverzity).

První strategický cíl (kvalita životního prostředí) je předloženými indikátory charakterizován jen omezeně, a to spíše nepřímou v rámci jiných oblastí (zejména zmíněné oblasti zemědělství a lesnictví). Důležitá otázka odpadů je charakterizována indikátorem:

- II.D Podíl materiálově využitých odpadů na celkové produkci odpadů

Graf II.D.1: Materiálové využití odpadů a jeho cílová hodnota, ČR, 2002–2006

Zdroj dat: Centrum pro hospodaření s odpady

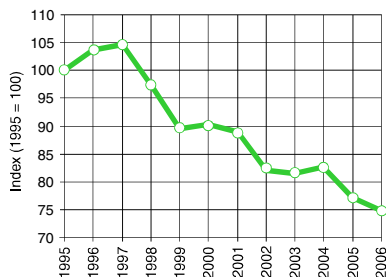
Podíl materiálově využitých odpadů stoupá, ovšem vypovídací schopnost tohoto indikátoru je snížena vzhledem k jeho nepřesné definici (vycházející z platného zákona).

V souvislosti s druhým strategickým cílem (minimalizace střetů mezi hospodářskými aktivitami a ochranou životního prostředí) byly důležité indiká-

tory uvedeny již v předchozí části týkající se ekonomického pilíře. Jejich soubor doplňuje:

- II.C Materiálová spotřeba

**Graf II.C.1: Materiálová náročnost
(s. c. roku 2000), ČR,
1995–2006**

Zdroj dat: Univerzita Karlova v Praze –
Centrum pro otázky životního prostředí,
Český statistický úřad

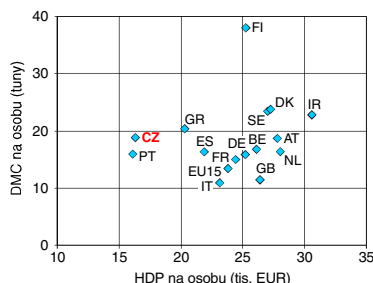
Interpretace tohoto indikátoru je obdobná jako v případě energetiky: situace se zlepšuje, ale v mezinárodním srovnání je nadále neuspokojivá (v absolutních hodnotách vysoká materiálová náročnost v důsledku průměrné materiálové spotřeby a podprůměrného HDP).

Do tohoto rámce můžeme zařadit rovněž:

- II.J Výdaje na ochranu životního prostředí a veřejné výdaje na ochranu životního prostředí

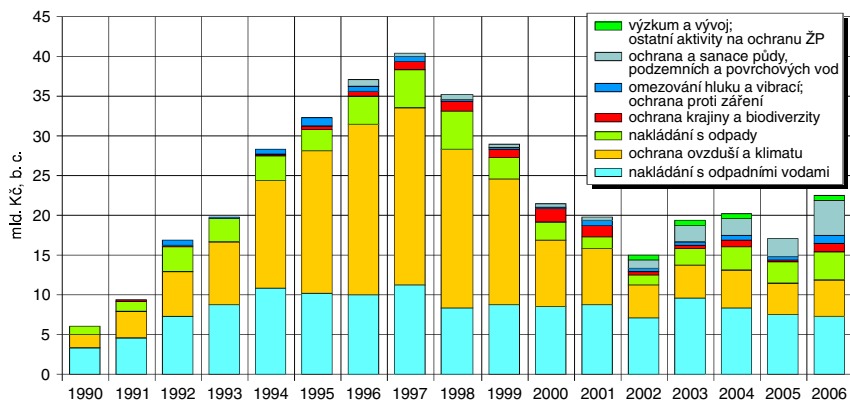
Trend mírného růstu výdajů na ochranu životního prostředí v posledních letech, který znamená pozitivní vývoj, pravděpodobně bude pokračovat, zejména v souvislosti s přílivem zdrojů z evropských fondů soudržnosti. Bylo by zapotřebí zpřesnit metodiku výpočtu tohoto indikátoru tak, aby byly nové skutečnosti podchyceny.

**Graf II.C.2: Domácí materiálová
spotřeba (DMC) a HDP
na osobu, mezinárodní
srovnání, 2004**

Pozn.: HDP přepočítáno pomocí parity kupní síly;
AT – Rakousko, BE – Belgie, CZ – Česká republika,
DK – Dánsko, DE – Německo, ES – Španělsko,
FI – Finsko, FR – Francie, GB – Velká Británie,
GR – Řecko, IR – Irsko, IT – Itálie, NL – Nizozemsko,
PT – Portugalsko, SE – Švédsko

Zdroj dat: Eurostat

Graf II.J.1: Vynaložené investice na ochranu životního prostředí podle programového zaměření, ČR, 1990–2006

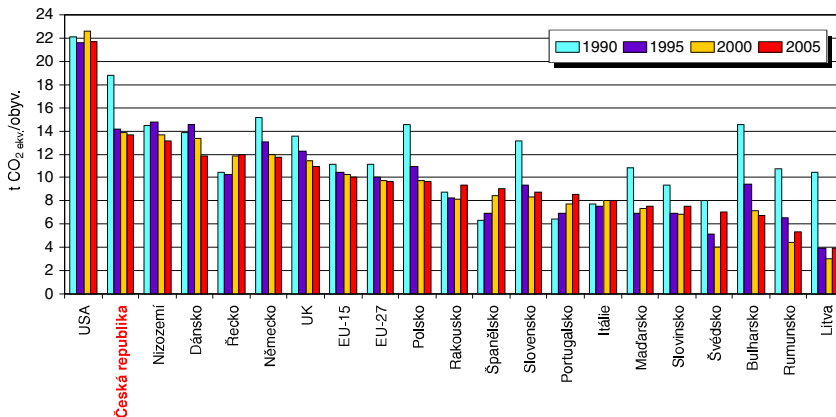
Pozn.: V roce 2002 byla data zjišťována průřezovým výkazem bez vyčerpávajícího zjišťování výdajů na ochranu životního prostředí.

Zdroj dat: Český statistický úřad

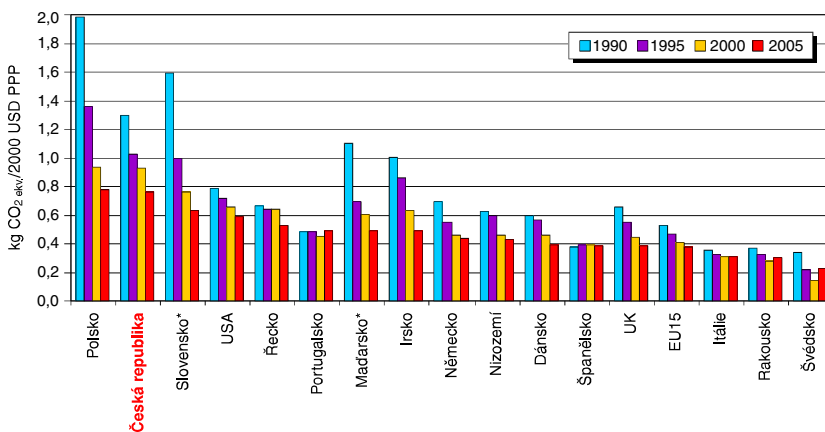
Třetí strategický cíl se týká globálních problémů, jmenovitě změny klimatu, ochrany ozonové vrstvy a biodiverzity. Ke změně klimatu se vážou indikátory:

- II.A Emise skleníkových plynů na obyvatele
- II.B Emise skleníkových plynů na jednotku HDP

Emise skleníkových plynů mají úzkou vazbu na energetiku, předložené indikátory podávají podobnou informaci jako již zmíněné ukazatele týkající se této oblasti. Emise skleníkových plynů na osobu jsou u nás velmi vysoké a situace se v posledních letech lepší jen velmi pomalu. Podstatně pozitivnější je vývoj emisí skleníkových plynů na HDP, a to zejména v důsledku výrazného růstu HDP v posledních letech.

Graf II.A.1: Emise CO₂ ekv. na obyvatele, mezinárodní srovnání, 1990, 1995, 2000 a 2005

Zdroj dat: Sekretariát Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu, Eurostat, OECD

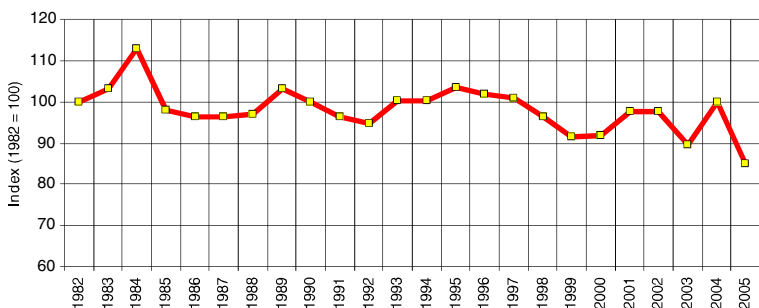
Graf II.B.1: Emise CO₂ ekv. na jednotku HDP, mezinárodní srovnání, 1990, 1995, 2000 a 2005

Pozn.: Slovensko (1990) – údaj roku 1992, Maďarsko (1990) – údaj roku 1991.

Zdroj dat: Sekretariát Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu, OECD

Biologická rozmanitost je charakterizována jediným indikátorem:

- II.G Index běžných druhů volně žijících ptáků

Graf II.G.1: Index běžných druhů volně žijících ptáků, ČR, 1982–2005

Zdroj dat: Česká společnost ornitologická

Indikátor ukazuje nepříliš dobrou situaci (index má klesající tendenci), která je obdobná jako jinde v Evropě.

III. SOCIÁLNÍ PILÍŘ

Prvním strategickým cílem je podpora rozvoje lidských zdrojů s cílem dosahovat maximální sociální soudržnosti.

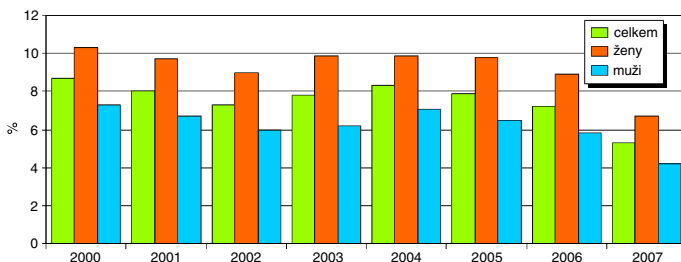
Druhým strategickým cílem je trvale snižovat nezaměstnanost na míru odpovídající ekonomicko-sociálnímu motivování lidí k zapojování do pracovních aktivit.

Třetím strategickým cílem je udržet stabilní stav počtu obyvatel ČR, dlouhodobě jej zvyšovat a zlepšovat jeho věkovou strukturu.

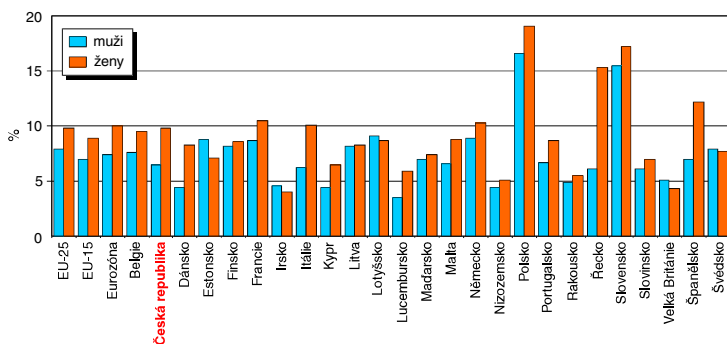
Strategické cíle v rámci sociálního pilíře jsou charakterizovány především čtyřmi indikátory vztahujícími se k zaměstnanosti:

- III.C Obecná míra nezaměstnanosti
- III.D Registrovaná míra nezaměstnanosti
- III.E Míra zaměstnanosti starších pracovníků
- III.F Regionální rozptyl zaměstnanosti

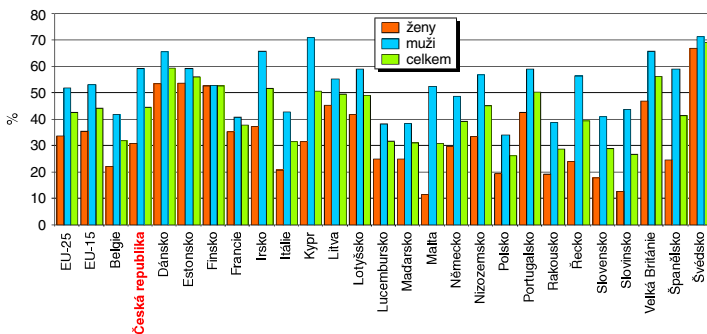
Lze konstatovat, že vývoj v České republice je v této oblasti mírně příznivý, a to jak v časovém tak i v mezinárodním srovnání.

Graf III.C.1: Obecná míra nezaměstnanosti mužů a žen, ČR, 2000–2007

Zdroj dat: Eurostat, Český statistický úřad

Graf III.C.2: Obecná míra nezaměstnanosti mužů a žen, mezinárodní srovnání, 2007

Zdroj dat: Eurostat

Graf III.E.1: Míra zaměstnanosti mužů a žen ve věku 55–64 let, mezinárodní srovnání, 2007

Zdroj dat: Eurostat

Důležitým indikátorem je dále:

- III.G Populace žijících pod hranicí chudoby před a po sociálních transferech

Tabulka III.G.1: Populace žijící pod hranicí chudoby před a po sociálních transferech podle věkových skupin (v %), mezinárodní srovnání, 2005

Země	Bez všech soc. transferů				Po zahrnutí důchodů				Po zahrnutí všech soc. transferů			
	Celkem	0–17	18–64	65+	Celkem	0–17	18–64	65+	Celkem	0–17	18–64	65+
EU-25	43	35	33	90	26	33	24	23	16	19	15	19
Belgie	41	30	32	92	27	29	26	27	15	15	12	23
Dánsko	37	24	28	94	28	24	28	35	12	10	11	17
Finsko	41	31	31	92	29	30	27	31	13	10	11	8
Francie	44	32	35	96	25	31	24	20	13	14	12	16
Irsko	40	42	31	86	33	41	28	40	18	22	15	27
Itálie	43	34	33	83	24	32	22	24	20	25	18	22
Lucembursko	40	36	31	89	24	34	23	10	14	20	13	8
Německo	46	35	35	95	26	34	27	15	12	12	13	17
Nizozemí	36	27	27	94	21	27	21	12	10	14	9	6
Portugalsko	40	31	31	84	25	28	23	31	18	21	16	26
Rakousko	43	39	33	88	25	37	23	19	13	15	11	16
Řecko	40	27	32	82	23	25	21	30	21	23	18	26
Španělsko	39	31	29	84	24	28	20	34	20	24	16	31
Švédsko	42	36	30	93	29	36	28	21	12	15	11	12
Velká Británie	42	42	30	91	30	41	25	36	19	24	16	28
Česká republika	39	34	30	90	22	32	20	13	10	16	9	6
Estonsko	38	34	28	82	25	31	22	28	18	20	16	25
Kypr	29	21	21	85	22	20	16	55	16	11	11	52
Litva	41	35	32	85	27	32	25	26	20	25	18	22
Lotyšsko	40	35	32	77	28	31	25	33	23	26	21	30
Maďarsko	49	48	40	87	30	44	29	14	16	25	15	9
Malta	34	32	26	80	22	30	19	25	14	19	11	21
Polsko	49	43	43	87	29	36	30	12	19	26	19	8
Slovenská republika	39	34	31	89	20	28	19	14	12	17	11	8
Slovinsko	41	30	33	84	24	26	22	32	12	12	10	20
Rumunsko	42			77	24			21	19			19
Bulharsko	41	28	30	79	17	21	15	20	14	16	12	18

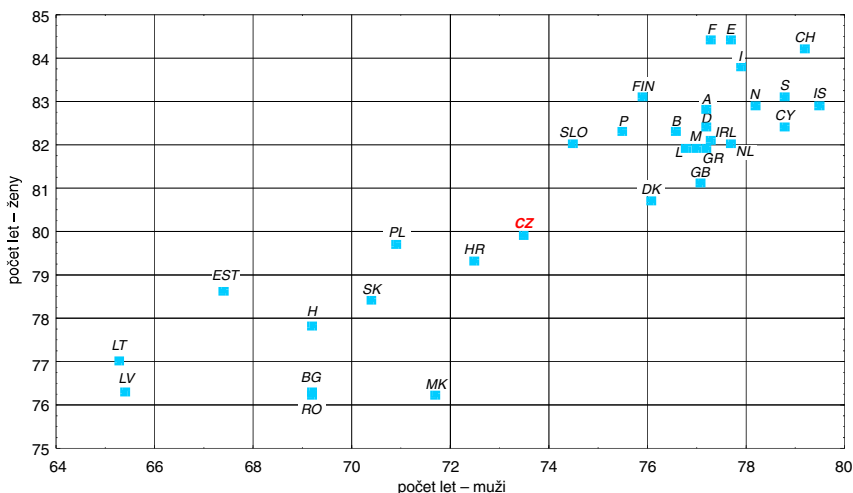
Zdroj dat: Eurostat

Jak ukazují údaje, je situace v České republice stabilizovaná a v mezinárodním srovnání velmi příznivá.

V rámci sociálního pilíře jsou zahrnuty otázky veřejného zdraví a demografie. Souhrnnými indikátory zdravotního stavu obyvatelstva jsou:

- III.A Očekávaná délka života
- III.B Míra úmrtnosti

Graf III.A.1: Očekávaná délka života při narození, mezinárodní srovnání, 2006

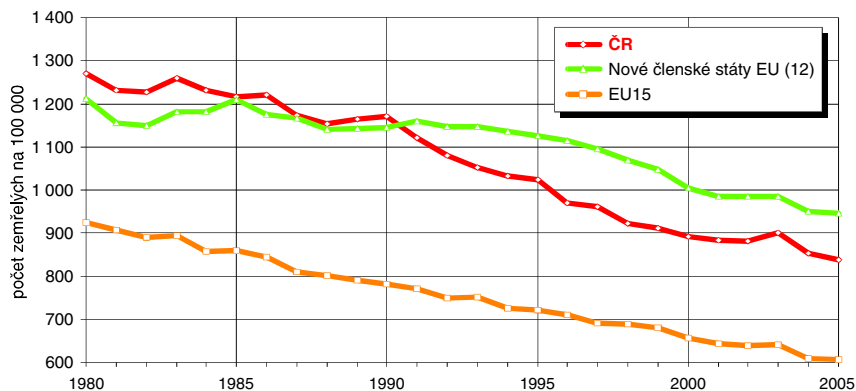

Pozn.: Hodnoty pro následující státy nejsou za rok 2006: Itálie (2004), Velká Británie (2005).

A – Rakousko; B – Belgie; BG – Bulharsko; CY – Kypř; CZ – Česko; D – Německo; DK – Dánsko; E – Španělsko; EST – Estonsko; F – Francie; FIN – Finsko; GB – Velká Británie; GR – Řecko; H – Maďarsko; HR – Chorvatsko; CH – Švýcarsko; I – Itálie; IRL – Irsko; IS – Island; L – Lucembursko; LT – Litva; LV – Lotyšsko; M – Malta; MK – Makedonie; N – Norsko; NL – Nizozemsko; P – Portugalsko; PL – Polsko; RO – Rumunsko; S – Švédsko; SK – Slovensko; SLO – Slovinsko.

Zdroj dat: Eurostat

Oba ukazatele svědčí o zlepšující se situaci České republiky, která je však ve srovnání s nejvyspělejšími zeměmi světa (včetně EU-15) stále nepříznivá, i když ve srovnání s „novými“ zeměmi EU je na tom ČR dobře.

Graf III.B.1: Celková standardizovaná míra úmrtnosti, mezinárodní srovnání, 1980–2005

Zdroj dat: WHO, HFA MDB

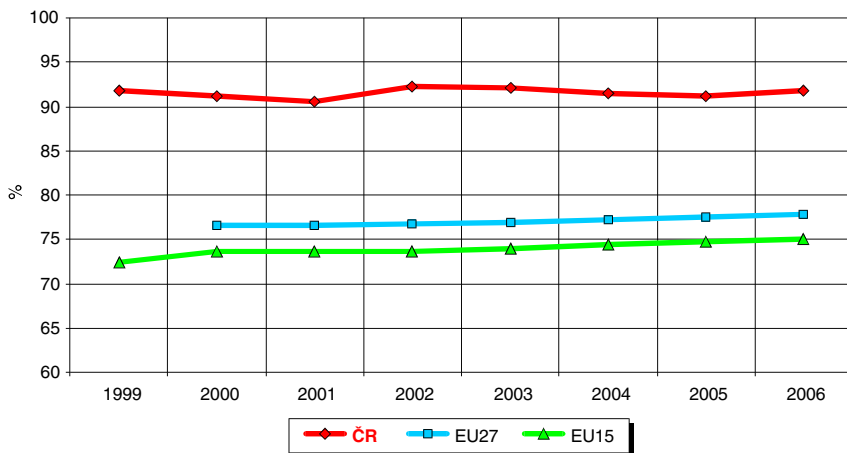
IV. VÝZKUM A VÝVOJ, VZDĚLÁVÁNÍ

Strategickým cílem v oblasti výzkumu a vývoje a vzdělávání je dosažení vysoké úrovně vzdělanosti ve společnosti a tím i zajištění konkurenceschopnosti české společnosti, rozvíjení etických hodnot v souladu s evropskými kulturními tradicemi.

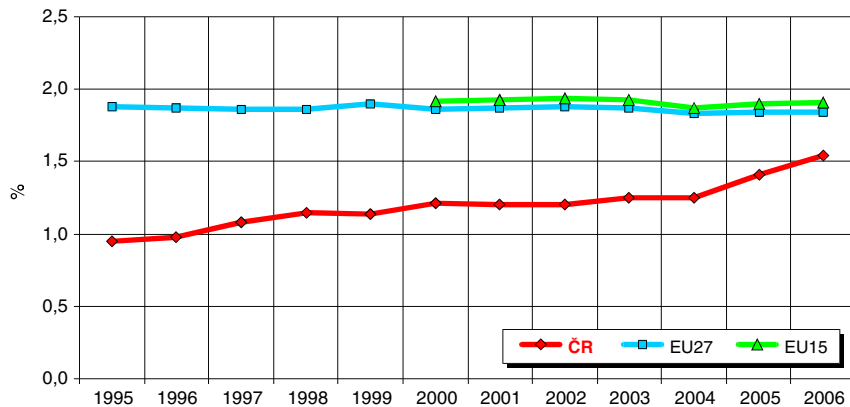
Tato průřezová oblast je charakterizována dvěma základními indikátory:

- IV.A Nejvyšší dosažené vzdělání
- IV.B Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj

Tyto ukazatele vcelku dobře charakterizují situaci v České republice. Podíl populace s vyšším sekundárním vzděláním je velmi vysoký, ve srovnání s vyspělými státy je však nízký podíl populace s terciálním vzděláním. Podpora výzkumu a vývoje (a inovací) je stále nedostatečná, i když v posledních letech byl zaznamenán poměrně výrazný nárůst.

Graf IV.A.1: Podíl populace ve věku 20–24 let s alespoň vyšším sekundárním vzděláním, mezinárodní srovnání, 1999–2006

Zdroj dat: Eurostat

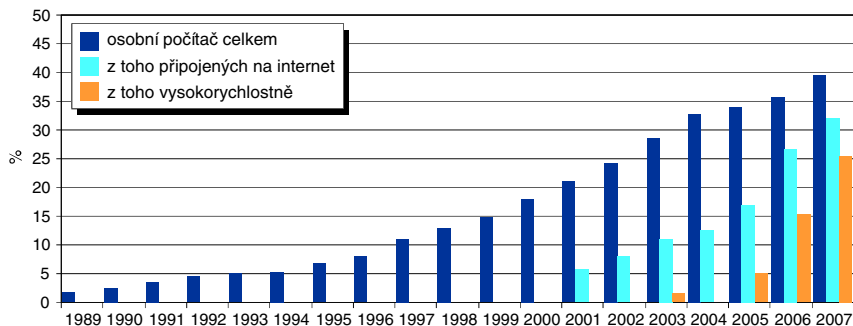
Graf IV.B.1: Výdaje na výzkum a vývoj jako procento HDP, mezinárodní srovnání, 1995–2006

Zdroj dat: Eurostat

Informace je doplněna indikátorem:

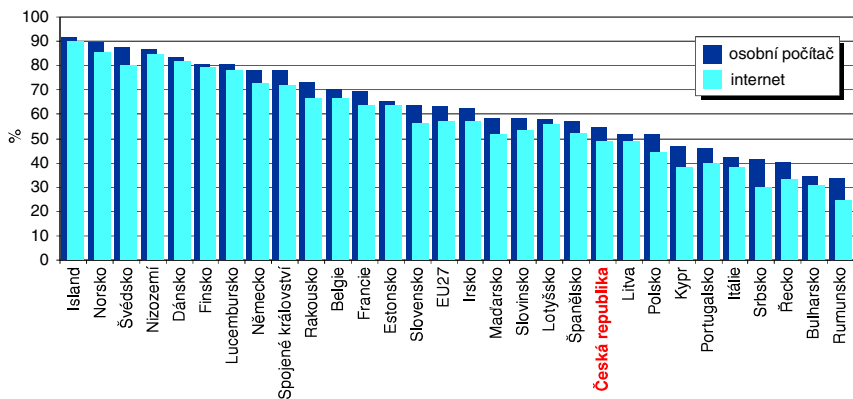
- IV.C Přístup k internetu

Graf IV.C.1: Podíl domácností s osobním počítačem doma, ČR, 1989–2007

Zdroj dat: Český statistický úřad

Graf IV.C.2: Podíl uživatelů osobního počítače a internetu*, mezinárodní srovnání, 2007

Pozn.: Podíl uživatelů ve věku 16 až 74 let na celkovém počtu jednotlivců v téže věkové skupině.

Zdroj dat: Eurostat

Údaje tohoto ukazatele jsou pro Českou republiku typické podobně jako v řadě jiných oblastí: mezi postkomunistickými zeměmi jsme na tom vcelku dobře, ve srovnání s nejvyspělejšími zeměmi naopak zaostáváme. Situace se však postupně zlepšuje.

V. EVROPSKÝ A MEZINÁRODNÍ KONTEXT

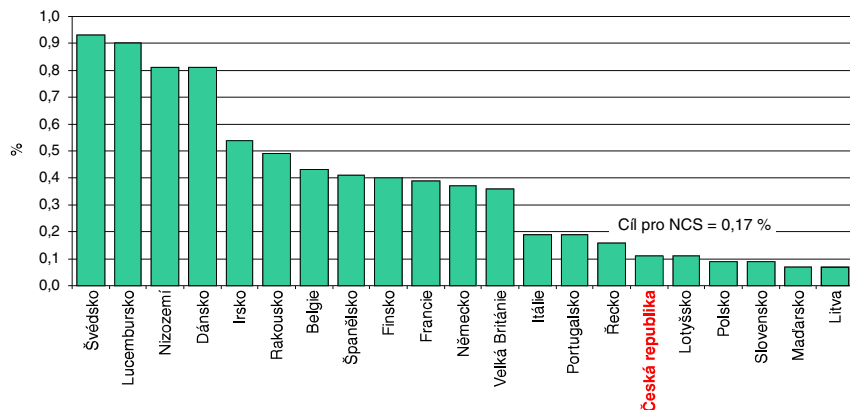
Prvním strategickým cílem v mezinárodním kontextu je obhajoba a prosazování principů udržitelného rozvoje v rámci nejširších mezinárodních vztahů, v mezinárodních celosvětových a regionálních organizacích i v rámci bilaterálních vztahů. To zahrnuje spolupráci a vyvíjení iniciativy na všech mezinárodních úrovních a zejména úsilí o překonávání etnických, ekonomických, ekologických a sociálních konfliktů mezi různými kulturními společnostmi.

Druhým strategickým cílem je být aktivním členem EU a přispívat k tomu, aby EU byla společenstvím funkčním a prosperujícím s tím, že prosperita EU přinese i českým občanům zvýšení životní úrovně, zlepšení kvality života, bezpečnosti a svobody.

Pro tuto oblast je předkládán jediný indikátor:

- V.A Celková zahraniční rozvojová spolupráce

Uvedené hodnoty ukazují, že stanovené cíle nejsou plněny, i když může být jistou (slabou) útěchou, že obdobná situace není výjimečná ani v rámci EU a dalších vyspělých států.

Graf V.A.1: Úroveň podílu ODA/HND, mezinárodní srovnání, 2007

Zdroj dat: OECD/DAC

VI. SPRÁVA VĚCÍ VEŘEJNÝCH

Prvním strategickým cílem je postupné přizpůsobování ústavního systému potřebám společnosti při přechodu na trajektorii udržitelného rozvoje.

Druhým strategickým cílem je zajistit takové postavení územních samosprávných celků – krajů/obcí, které odpovídá jejich perspektivní funkci při zajišťování rovnováhy mezi pilíři udržitelného rozvoje.

Třetím strategickým cílem je posilování podmínek pro účast veřejnosti na rozhodování ve věcech týkajících se udržitelného rozvoje a vytváření co nejširšího konsenzu při přechodu k udržitelnému rozvoji.

Čtvrtým strategickým cílem je vytvářet a rozvíjet instituce a formy práce veřejné správy v souladu s požadavky udržitelného rozvoje.

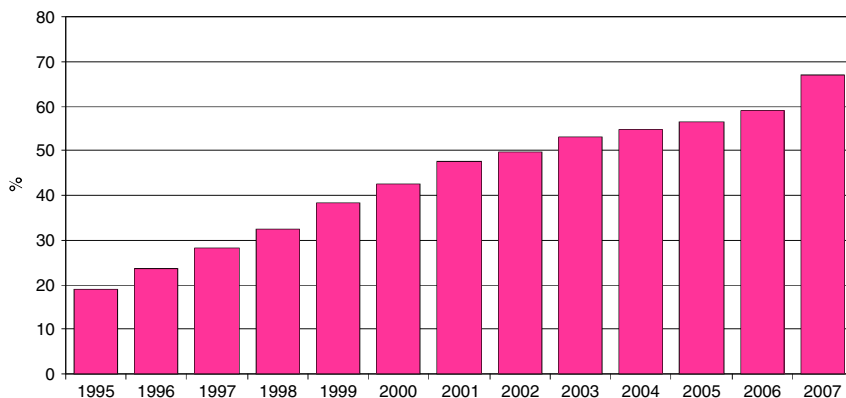
Pátým strategickým cílem je, aby opatření přijímaná při zajišťování vnější a vnitřní bezpečnosti odrážela požadavky ochrany před mezinárodními konflikty a na ochranu před měnícími se formami kriminality, včetně mezinárodního zločinu, zejména terorismu.

První strategický cíl je formulován velmi obecně, nepodařilo se najít vhodný indikátor, který by tuto otázku charakterizoval.

Pro informaci o druhém cíli byl zvolen indikátor:

- VI.D Pokrytí území ČR schválenou územně plánovací dokumentací obcí

Graf VI.D.1: Vývoj pokrytí území schválenou ÚPD, ČR, 1995–2007

Pozn.: Do roku 2006 jsou data vztažena k 31. 3. příslušného roku a počínaje rokem 2006 jsou vztažena k 31. 12. příslušného roku.

Zdroj dat: Evidence územně plánovací činnosti v ČR, Ústav územního rozvoje

Vidíme zde pozitivní vývoj, který znamená důležitý příspěvek naplnění koncepce udržitelného rozvoje.

Třetí strategický cíl je charakterizován indikátorem:

- V.E Občanská společnost

Data naznačují, že vývoj v této oblasti je příznivý. Bohužel chybí mezinárodní srovnání; proto by bylo zapotřebí přizpůsobit metodiku výpočtu tohoto indikátoru (nebo obdobného) mezinárodní praxi.

Pro informaci o čtvrtém strategickém cíli podává důležitou informaci:

- VI.A Index vnímání korupce

**Tabulka VI.A.1: Míra vnímání korupce, mezinárodní srovnání
(vybrané země), 2007**

Pořadí země v indexu CPI*	Země/území	CPI 2007 – hodnocení	Použité průzkumy**	Nejvyšší–nejnižší hodnocení***
1	Dánsko	9,4	6	8,9–9,8
1	Nový Zéland	9,4	6	8,9–9,8
9	Kanada	8,7	6	7,6–9,5
11	Austrálie	8,6	8	7,2–9,5
12	Velká Británie	8,4	6	7,1–9,5
16	Německo	7,8	6	7,1–9,2
17	Japonsko	7,5	8	6,3–9,0
19	Francie	7,3	6	6,3–8,6
20	USA	7,2	8	5,1–8,6
22	Chile	7,0	7	5,6–7,7
30	Izrael	6,1	6	5,2–7,6
41	Česká republika	5,2	8	4,2–7,1
43	Jižní Afrika	5,1	9	4,4–6,2
64	Chorvatsko	4,1	8	3,2–5,2
72	Čína	3,5	9	2,5–6,2
123	Vietnam	2,6	9	1,9–3,5
143	Rusko	2,3	8	1,9–3,2
147	Angola	2,2	7	1,3–2,7
150	Bělorusko	2,1	5	1,3–3,2
162	Turkmenistán	2,0	5	1,7–2,7
179	Myanmar - Barma	1,4	4	1,0–2,0
179	Somálsko	1,4	4	1,0–2,0

Pozn.:

* Hodnocení se vztahuje k vnímání korupce, jak ji vidí představitelé podnikatelské sféry a analytici danou zemi. Používá se stupnice 10–0 (10 = země téměř bez korupce; 0 = vysoká míra korupce).

** Použité průzkumy – číslo vyjadřuje počet průzkumů, které zemi hodnotily. Celkem bylo použito 16 průzkumů a expertních posudků a pro zařazení země do Indexu CPI musely zemi hodnotit alespoň 3 z nich.

*** Rozmezí označuje rozpětí, v němž se může pohybovat hodnocení dané země. Tento údaj ukazuje, jak se hodnocení země může měnit v závislosti na přesnosti měření. Mělo by platit, že hodnocení země může být s 5%ní pravděpodobností vyšší a s 5%ní pravděpodobností nižší než uvedené rozpětí. Nicméně obzvláště u zemí, kde se hodnota počítala jen na základě několika málo zdrojů, může být pravděpodobnost, že hodnocení bude v rámci uvedeného intervalu nižší než nominálních 90 %.

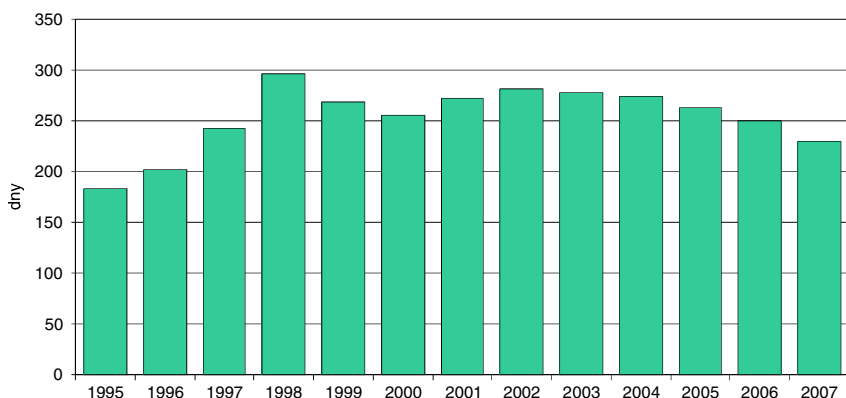
Zdroj dat: Transparency International

Bohužel musíme konstatovat, že postavení České republiky je v tomto ohledu v mezinárodním srovnání velmi špatné. Nepříznivé hodnoty uvedeného indikátoru představují velmi závažnou výzvu pro veřejnou správu i celou společnost.

Pátý strategický cíl je obtížné charakterizovat, určitou vazbu má indikátor (sám o sobě důležitý):

- VI.C Průměrná délka soudního řízení

Graf VI.C.1: Délka trestního řízení před okresními a krajskými soudy, 1995–2007

Zdroj dat: Ministerstvo spravedlnosti ČR

I když se projevuje jisté mírné zlepšení, situace je nadále neuspokojivá.

Posledním indikátorem z této průřezové oblasti je:

- VI.B Dostupnost veřejných služeb kultury

Tento ukazatel nemá přímou vazbu na žádný ze strategických cílů; jeho interpretace není zřejmá (nejasná definice „veřejné služby kultury“).

Tabulka I. Souhrnné hodnocení indikátorů (hodnocení za roky 2006 a 2007 převzato z první a druhé Situační zprávy)

	Název indikátoru	Dosažení cíle (hodnocení trendu)			Mezinárodní srovnání		
		2006	2007	2009	2006	2007	2009
I. Ekonomický pilíř: posilování konkurenceschopnosti ekonomiky							
a	HDP na osobu	+	+	+	+/-	+	+/-
b	Podíl vládního deficitu/přebytku na HDP	+/-	-	+	+/-	+/-	+/-
	Podíl vládního dluhu na HDP	-	-	+	+/-	+/-	+/-
c	Podíl běžného účtu platební bilance na HDP	+/-	+/-	+/-	-	-	+/-
d	Produktivita práce	+	+	+	+/-	+/-	+/-
e	Přepavní náročnost v dopravě	+/-	+/-	+	+/-	+/-	+/-
f	Energetická náročnost HDP	-	+/-	+	-	-	-
g	Spotřeba primárních energetických zdrojů	-	+/-	+/-	-	+/-	+/-
h	Podíl energie z obnovitelných zdrojů	-	+/-	+/-	-	-	+/-
II. Environmentální pilíř: ochrana přírody, ŽP, přírodních zdrojů a krajiny, environmentální limity							
a	Emise skleníkových plynů na obyvatele	+/-	+/-	-	-	-	-
b	Emise skleníkových plynů na jednotku HDP	+/-	+/-	+	-	-	-
c	Materiálová spotřeba	+	+/-	-	-	-	-
d	Podíl materiálově využitých odpadů na celkové produkci odpadů	+	+	+	n.a.	+	+
e	Spotřeba základních živin v minerálních hnojivech	+	+	-	+	+	+
f	Spotřeba přípravků na ochranu rostlin	+	+	-	+	+	+
g	Index běžných druhů volně žijících ptáků	-	-	-	+/-	+/-	+/-
h	Defoliace	n.a.	-	+/-	n.a.	+/-	-
i	Podíl ekologického zemědělství	+	+	+	+	+	+
j	Výdaje na ochranu životního prostředí a veřejné výdaje na ochranu životního prostředí	-	-	+/-	+/-	+/-	+/-
III. Sociální pilíř: posílení sociální soudržnosti a stability							
a	Očekávaná délka života	+	+/-	+	-	-	+/-
b	Míra úmrtnosti	+	+/-	+	-	-	+/-
c	Obecná míra nezaměstnanosti	-	-	+/-	+/-	-	+/-
d	Registrovaná míra nezaměstnanosti	-	-	+	+/-	-	n.a.
e	Míra zaměstnanosti starších pracovníků	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-
f	Regionální rozptyl zaměstnanosti	-	+/-	+/-	+/-	n.a.	+/-
g	Populace žijící pod hranicí chudoby před a po sociálních transferech	n.a.	+/-	+/-	+	+	+

	Název indikátoru	Dosažení cíle (hodnocení trendu)			Mezinárodní srovnání		
		2006	2007	2009	2006	2007	2009
IV. Výzkum, vývoj, vzdělávání							
a	Nejvyšší dosažené vzdělání	+	+	+/-	+	+	+/-
b	Výdaje na výzkum a vývoj	+/-	+/-	+/-	-	-	-
c	Přístup k internetu	+/-	+/-	+/-	-	-	-
V. Evropský a mezinárodní kontext							
a	Celková zahraniční rozvojová spolupráce	+/-	+/-	+/-	+/-	-	-
VI. Správa věcí veřejných							
a	Index vnímání korupce	-	-	-	-	-	-
b	Dostupnost veřejných služeb kultury	-	-	-	n.a.	n.a.	n.a.
c	Průměrná délka soudního řízení	-	+/-	+/-	n.a.	n.a.	+/-
d	Pokrytí území ČR schválenou územně plánovací dokumentací obcí	+/-	+	+	n.a.	n.a.	n.a.
e	Občanská společnost	+	+/-	+	+/-	+/-	n.a.

Vysvětlivky:

- +
 - +/-
 -
 - n.a.
- přiblížení k cíli; hodnoty na úrovni předních států
kolísavé hodnoty nebo hodnoty stabilní ale bez vývoje směrem k cíli; hodnoty na průměrné úrovni srovnávaných států
vzdalování od cíle; hodnoty blízké posledním státům
chybí údaje

Situační zpráva ke Strategii udržitelného rozvoje ČR: Souhrn

Rada vlády pro udržitelný rozvoj

Ministerstvo životního prostředí

Sestavili: Bedřich Moldan, Jan Kovanda a Tomáš Hák

Vydalo Ministerstvo životního prostředí, Praha 2009

Typografie: EnviTypo®

Obálka: Formata v.o.s.

Tisk: Ateliér Tomáš Tuč

1. vydání, 32 stran

Náklad výtisků: 2000 ks

ISBN 978-80-7212-491-6

Situační zpráva

ke Strategii udržitelného rozvoje ČR

SOUHRN

Rada vlády pro udržitelný rozvoj
Ministerstvo životního prostředí

Sestavili: Bedřich Moldan, Jan Kovanda a Tomáš Hák

Vydalo Ministerstvo životního prostředí, Praha 2009

Typografie: EnviTypo®

Obálka: Formata v.o.s.

Tisk: Ateliér Tomáš Tuč

1. vydání, 32 stran

Náklad výtisků: 2000 ks

ISBN 978-80-7212-491-6